

Ty nejsi Pán much, ty jsi jen prasečí hlava na kůlu!

Na profidivadelního Pána much jsem si pro jistotu zašel dvakrát: na premiéru i reprízu. Poprvé abych se nechal překvapit, podruhé abych hledal chyby. Jak už to tak zodpovědní kritikové jistě dělají (nebo jim snad postačí pouze jediné shlédnutí?).

Goldingovu románovou předlohu jsem viděl dvakrát zfilmovanou. Peter Brook se v roce 1963 držel literární předlohy a ocenil jsem chaotickou kameru, která umocňovala jakousi zlovlnou snovost celého tehdy ještě nebarevného příběhu. Harry Hook v roce 1990 již s předlohou zacházel volněji, např. udělal z trosečníků americké kadety. Začátek barevných záběrů hochů plovoucích v moři byl skvostný, optimistický konec naopak podle hollywoodského mustru příšerný.

Divadelní verze Profidivadla se držela předlohy vcelku přiměřeně, jen mezi původní výhradně chlapecké hrdiny přimíchala i dívky, snad ve snaze o genderovou korektnost. A tato snaha podle mého mínění vyšla. Nejde zde přece ani o klučíci příběh, ani o příběh holčičí, nýbrž o příběh všeobecně lidský. Jadrněji řečeno: holky jsou taky potvory. A vnesly do divadla příjemné jiskření.

Podle mě se z jevištní adaptace neměl vypouštět motiv mrtvého parašutisty. Režie by si s ním jistě poradila a přinejhorším mohl být exponován filmovou projekcí. Naopak to, že si trosečníci v posledním obrazu u ohně pochutnávají na pečeném čuníkovi (zajisté Čuňasovi, což ale výslovně řečeno není), posouvá jejich zhovadilost až na samu hranici únosnosti. Dnešní generaci diváků však nerozhodí ani kanibalské požíráání spolucestujících ve všelijakých zřícených letadlech, zvykli jsme si na onačejší zvěrstva. Takže co.

Za vysloveně zdařilou inovaci původní předlohy považuji erbenovsky střížený motiv hastrmana v pojetí dívek: „Holka modrooká nesedávej u potoka/ holka modrooká nesedávej tam./ V potoce je hastrmánek zatahá tě za copánek...“ Následně se pak jedna z dívenek vysedávajících u potoka ztratí.

Překlad Goldingova románu do češtiny občas nepostihl přirozenou zpěvnost naší mateřštiny co do přízvuknosti. Chlapci v knize například zpívají: „Zabijem prase podřežem/ ať krev stříká pod nožem.“ Když si to ale zkusíme opravdu zarapovat, zjistíme, že to musí být následovně: „Zabijem prase podřežem/ krev ať stříká pod nožem.!

U prvoherců a čiročirých amatérů Profidivadla lze jen obtížně hodnotit herecké výkony. Nejdůležitější bylo typové obsazení při konkurzu. A to se, myslím, docela podařilo. Čuňas dokázal propojit směšnotragickou polohu postavy s její tristní lidskostí. V jeho dospělácky rozvláčných žvástech se občas blýsknul nefalšovaný cajzlovský akcent a Pražáci mě za tenhle postřeh nejspíše proklejou. Až když se Čuňas zastal svazované dívky, až tehdy nám najednou začal být sympatický. Což mu ovšem vydrželo jen okamžik, než jej Jack podříznul jako čuníka.

Ralph byl Goldingův Mirek Dušín a na premiéru se musel z příkazu režiséra celý oholit, takže při koupání v moři se dámským očím skvěl s pořezanýma nohama i hrudí. Jak všichni víme, vysloveně kladná role se hraje obtížně, osobně mě Ralph zasáhl na komoru až v závěrečném dialogu s důstojníkem ponorky. Tehdy konečně odložil vnucenou roli vůdce a stal se opět klukem.

Jack byl snad až příliš démonicky slizký, jen v jednom momentě se neudržel, plácl svoje dvě amazonky přes půvabné prdelky a prohodil něco jako: „Holky jdem!“ Krk dám za to, že to bylo mimo předpsaný text. Jackovy amazonky byly jedním slovem skvostné, jakož i vlastně všechny slečny herečky.

Mystický Simon svoje epileptické záchvaty vystavěl navýsost klinicky a jeho sólová scéna s Pánem much, nasvícená červeně a stroboskopicky problikávaná patřila k nepochybným vrcholům inscenace.

Roztomilá byla dvojčata SamEric, na flétničku kouzelně pískal Paul, diváci vydechli dojetím, když Lucy ke konci jako jediná zůstala při osamoceném Ralphovi... a tak bychom mohli pokračovat dál a dál. Choreografie vtiskla rytmus i řád rituálním tancům, světla se úspěšně snažila a zvuk byl vynikající. Využití maskovací sítě pro pozadí byl nápad jednoduchý, avšak účinný, výrobek mlhy se uplatnil u scén s ohněm.

Zvláštní pochvalu si zaslouží originální scénická hudba. Vznikla jako týmová práce několika studentů a povznesla celé představení o třídu výš. Na samotný závěr pochválím rekvizitu hlavy Pána much na kůlu; vytvořila ji akademická sochařka vystudovaná v USA a s následným uměleckým doktorátem z ČR. Ta hlava mě pronásledovala i ve snech a mouchy kolem ní bzučely ostošest.

Repríza na rozlehlé scéně Buranteatru umožnila souboru Profidivadla prostorový rozlet a přechody mezi jednotlivými obrazy se odehrávaly opravdu v dokonalé tmě, což při premiéře v posluchárně fakulty uskutečnitelné nebylo.

Shrnutí celého dojmu z divadelního Pána much? Lidé odcházeli mlčky a hlava se jim točila. To nebyl jen fiktivní ostrov jakéhosi literárního bezčasí, to byla naše skutečnost dnes a tady. S našimi Jacky v čele lůzy. S našimi Jacky, jaké jsme si sami zvolili a jaké si zasloužíme. A lepší to – obávám se - nebude.

Tomáš Svoboda